

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет біології та лісового господарства
Кафедра ботаніки і методики викладання природничих наук

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
ФЛОРА І РОСЛИННІСТЬ УКРАЇНИ
підготовки бакалавра

Луцьк – 2025

Силабус вибіркового освітнього компонента «Флора і рослинність України» підготовки бакалаврів

Розробник: Кузьмішина І. І., доцент кафедри ботаніки і методики викладання природничих наук, кандидат біологічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: доц. Бусленко Л. В.

Силабус вибіркового освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри ботаніки і методики викладання природничих наук

Протокол № 1 від 1 вересня 2025 р.

В.о.завідувача кафедри:

проф. Фіщук О. С.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	Е «Природничі науки, математика та статистика» Е1 «Біологія та біохімія» «Біологія та біодіагностика» «Бакалавр»	вибірковий
Кількість годин/кредитів – 150/5		Рік навчання 2-й
		Семестр 3-й
ІНДЗ: немає		Лекції 10 год.
		Лабораторні 20 год.
		Самостійна робота 110 год.
		Консультації 10 год.
Мова навчання	Українська	
	Форма контролю: залік	

II. Інформація про викладача

Кузьмішина Ірина Іванівна

Науковий ступінь: кандидат біологічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри ботаніки і методики викладання природничих наук

Контактна інформація: моб.тел. (+380)957479034, пошта Kuzmishyna.Ira@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента

Вибірковий освітній компонент «Флора і рослинність України» вивчає фіторізноманіття судинних рослин флори України, вивчення їхнього географічного поширення в Україні, закономірностей поширення синтаксонів рослинного покриву України та їх збереження. Знання про поширення видів рослин та рослинних угруповань, особливостей геоботанічного та флористичного районування України дозволять майбутнім фахівцям аналізувати сучасний стан та перспективи розвитку та охорони фіторізноманіття.

2. Мета і завдання освітнього компонента

Метою вивчення вибіркового освітнього компонента «Флора і рослинність України» є вивчення фіторізноманіття судинних рослин флори та рослинних угруповань України.

Основними завданнями вивчення вибіркового освітнього компонента «Флора і рослинність України» є формування у студентів поглиблених знань щодо систематичного складу фонових видів рослин місцевої і регіональних флор України, особливостей географічного, біоморфологічного, екологічного і генетичного аналізу флори, вивчення антропоїчної трансформації флори, засвоєння студентами знань особливостей рослинних угруповань основних типів рослинності України, а також набуття навичок застосування отриманих знань у процесі навчання та у практичній діяльності.

3. Soft skills

Комунікабельність; ввічливість; гнучкість розуму; чесність; навички міжособистісного спілкування; позитивний настрій; професіоналізм; відповідальність; вміння працювати в команді; знання професійної етики.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лаб.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Флора України та її збереження						Т /УО (5)+ ВПЗ (4)=9x7
Тема 1. Вступ. Поняття про флору. Основні ознаки флори.	6,5	1	–	5	0,5	
Тема 2. Наукові основи охорони рослинного покриву України. Червона книга України. Господарське значення флори.	6,5	1	–	5	0,5	
Тема 3. Систематичний огляд флори судинних рослин України.	28,5	–	14	14	0,5	
Тема 4. Таксономічний та біоморфологічний аналіз флори України.	6,5	1	–	5	0,5	
Тема 5. Екологічний аналіз флори України	6,5	1	–	5	0,5	
Тема 6. Географічний та генетичний аналіз флори України	5,5	–	–	5	0,5	
Тема 7. Ендемізм флори України. Віковий (стадійний) аналіз флори.	5,5	–	–	5	0,5	
Тема 8. Антропогенізація флори.	5,5	–	–	5	0,5	
Тема 9. Районування рослинного покриву України. Поняття порівняльного вивчення флор.	5,5	–	–	5	0,5	
Тема 10. Особливості флор України та їх збереження.	16,5	2	–	14	0,5	
Разом за змістовим модулем 1	93	6	14	68	5	63
Змістовий модуль 2. Рослинність України та її збереження						Т /УО (5)+ ВПЗ (4)=9x3+ ІРС(10)
Тема 11. Класифікація рослинності України за методом Браун-Бланке.	8,5	2	–	6	0,5	
Тема 12. Зонально-екологічні закономірності поширення рослинності України. Зелена книга України.	13	–	6	6	1	
Тема 13. Основні типи рослинності України. Лісова рослинність України та її збереження.	9	2	–	6	1	
Тема 14. Лучна рослинність України та її збереження.	6,5	–	–	6	0,5	
Тема 15. Степова рослинність України та її збереження.	6,5	–	–	6	0,5	
Тема 16. Болотна рослинність України та її збереження.	7	–	–	6	1	
Тема 17. Водна і прибережно-водна рослинність України та її	6,5	–	–	6	0,5	

збереження.						
Разом за змістовим модулем 2	57	4	6	42	5	37
Всього годин/Балів	150	10	20	110	10	100

Форми контролю*: Т – тести, УО – усне опитування, ІРС – індивідуальна робота здобувача освіти, ВПЗ – виконання практичного завдання.

Тематика лабораторних робіт

№ за/п	Тема лабораторної роботи	Кількість годин	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Флора України			
1	Архегоніати у флорі України	2	9
2	Ранункуліди у флорі України. Екологічний аналіз видів родини Жовтецеві	2	9
3	Каріофіліди та Гамамеліди у флорі України. Географія поширення видів родини Гвоздиків в Україні	2	9
4	Розиди у флорі України. Ценопопуляційний аналіз родини Розові	2	9
5	Ламіїди у флорі України. Систематичний аналіз Ламіід	2	9
6	Астериди у природній флорі України	2	9
7	Ліліїди у флорі України. Систематичний та ценоекологічний аналіз родини Зозулинцеві	2	9
Змістовий модуль 2. Рослинність України			
8	Районування рослинного покриву України.	2	19
9	Рослинність рівнинної частини України		9
10	Рослинність передгірських та гірських районів Українських Карпат і Криму	2	9
	Всього	20	100

5. Завдання для самостійного опрацювання

Тема 1. Поняття про флору. Історія флористичних досліджень України. Флористичні школи України.

Тема 2. Наукові основи охорони рослинного покриву України. Нове видання Червоної книги України (2021). Господарське значення флори. Групи корисних для господарського застосування рослин.

Тема 3. Систематичний огляд флори судинних рослин України. Родини Молодильникові, Баранцеві у флорі України, рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України. Родина Адіантові, Аспленієві у флорі України, рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України. Родини Тисові та Кипарисові у флорі України, рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України. Родини Макові, Барбарисові у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин родин Букові, Березові і Вербові з Червоної книги України. Родина Гарбузові у флорі України, інвазійні види рослин. Родина Бобові, Товстолисті у флорі України, рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України. Родини Пасльонові і Ранникові у флорі України. Родина Губоцвіті у флорі України, рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України. Родина Дзвоникові у флорі України, рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України. Родини Лілійні, Амарилісові, Пізньоцвітові у флорі України, рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України. Родини Частохові, Сусакові, Жабурникові у флорі України. Родини Осокові, Ситникові, Тонконогові у флорі України, рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.

Тема 4. Систематичний та біоморфологічний аналіз флори України. Домінуючі роди у флорі України як один з показників систематичної структури флори. Життєві форми флори України за еколого-морфологічною класифікацією І.Г. Серебрякова.

Тема 5. Екологічний аналіз флори України. Екологічні групи рослин флори України за вимогами до ґрунту. Екологічні групи рослин флори України за способом живлення.

Тема 6. Географічний та генетичний аналіз флори України. Генетичний елемент флори України. Розподіл флори України за ценоекологічними групами.

Тема 7. Ендемізм флори України. Віковий (стадійний) аналіз флори.

Тема 8. Антропогенізація флори. Поняття про синантропні види, адвентивну фракцію.

Тема 9. Районування рослинного покриву України. Ботаніко-географічне районування України

Тема 10. Особливості флор України. Флора Українських Карпат і природно-заповідний фонд. Флора Волино-Подільської височини і природно-заповідний фонд. Флора Українського Полісся і природно-заповідний фонд. Флора Криму і природно-заповідний фонд.

Тема 11. Класифікація рослинності України за методом Браун-Бланке. Інші класифікаційні системи: система Погребняка, дедуктивний метод Копечки-Гейни.

Тема 12. Зонально-екологічні закономірності поширення рослинності України. Зелена книга України. Рослинність Поліської, Лісостепової і Степової зон України та їх раритетні угруповання. Рослинність передгірських та гірських районів Українських Карпат, раритетні угруповання. Рослинність передгірських та гірських районів Гірського Криму, раритетні угруповання.

Тема 13. Лісова рослинність України. Раритетні угруповання соснових, ялинових, листяних лісів України.

Тема 14. Лучна рослинність України. Гірські луки. Типологія гірських лук. Раритетні лучні угруповання України.

Тема 15. Степова рослинність України. Раритетні степові угруповання України.

Тема 16. Болотна рослинність України. Раритетні болотні угруповання України.

Тема 17. Водна і прибережно-водна рослинність України. Раритетні угруповання водної і прибережно-водної рослинності України. Смарагдова мережа.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти

Здобувач освіти (ЗО) має відвідувати всі заняття. Якщо з об'єктивних причин заняття пропущене, то ЗО зобов'язані відпрацювати його самостійно у системі Тіms, де зможе ознайомитись з текстом лекції, методичними матеріалами до практичних робіт. За методичними рекомендаціями виконати лабораторну роботу. Після виконання роботи прикріпити її у папку «Здача лабораторної №__». Оцінювання відбувається за шкалою на с. 5.

Політика щодо академічної доброчесності

Викладач і здобувач освіти мають дотримуватись ст. 36 Закону України «Про освіту». Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну науково-педагогічну діяльність.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної й наукової діяльності.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Лекційний матеріал і практичні роботи мають бути виконані до заліку. У випадку невиконання практичних робіт і не відпрацювання відповідного лекційного матеріалу ЗО не допускається до заліку. Відповідно подібні вимоги і до виконання практичних робіт і відпрацювання лекцій до модуля 2. Після отримання оцінок за поточний і проміжний контроль знань здобувач освіти допускається до складання іспиту. Терміни проведення заліку визначаються розкладом екзаменаційної сесії. У разі не складання заліку, здобувач освіти може перездати його двічі. Розклад ліквідації академічної заборгованості передбачений розкладом екзаменаційної сесії.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» ([1_Визнання_резул_татів_ВНУ_ім._Л.У._2_ред.pdf](#)).

За умови, якщо ЗО має сертифікати проходження певних видів неформальної освіти (тренінгів, семінарів, інтернет-курсів, професійних стажувань), що відповідають напрямку ОК, йому можуть бути зараховані відповідні теми освітнього компоненту.

За умови підтвердження, що зміст майстер-класів (семінарів, курсів тощо) відповідає темам освітнього компоненту, сертифікати участі в них (або інші підтверджуючі документи) будуть достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали. Додаткові бали здобувач освіти може отримати відповідно до рішення вченої ради факультету за активну участь у житті факультету та університету (додатково не більше 5 балів з одного ОК).

V. Підсумковий контроль

Оцінювання знань здобувач освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом. При цьому завдання із цих видів контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно.

Для успішної здачі освітнього компонента необхідно набрати загалом за весь курс не менше 60,0 балів за 100-бальною шкалою. Оцінка за освоєння ОК виставляється згідно шкали оцінювання.

Перелік питань для підготовки до заліку

1. Поняття про флору. Основні ознаки флори.
2. Історія флористичних досліджень України. Сучасні українські флористи і геоботаніки.
3. Систематичний аналіз флори України. Домінуючі родини у флорі України як один з показників систематичної структури флори.
4. Охорона видів природної флори України. Червона книга України.
5. Відділ Плауноподібні у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
6. Відділ Хвощеподібні у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
7. Відділ Папоротеподібні у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
8. Відділ Голонасінні у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
9. Підклас Ранункуліди. Родина Жовтецеві у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.

10. Підклас Каріофіліди. Родина Гвоздичні у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
11. Підклас Розиди. Родина Розові у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
12. Підклас Ламііди. Родина Губоцвіті у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
13. Підклас Астериди. Родина Айстрові у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
14. Однодольні (Монокоти) у флорі України. Родина Зозулинцеві у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
15. Життєві форми флори України за класифікацією К. Раункієра.
16. Життєві форми флори України за еколого-морфологічною класифікацією І.Г. Серебрякова.
17. Екологічні групи рослин флори України за вимогами до води, світла, ґрунту.
18. Поняття про географічний аналіз флори України. Система геоелементів флори України.
19. Ендемізм флори України. Віковий (стадійний) аналіз флори.
20. Ценотичний аналіз флори України. Розподіл флори України за ценоекологічними групами.
21. Антропогенна трансформація флори та її наслідки. Поняття про синантропні види, адвентивну фракцію.
22. Районування рослинного покриву України. Поняття порівняльного вивчення флор.
23. Флора Українських Карпат. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
24. Флора Волино-Подільської височини. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
25. Флора Українського Полісся. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
26. Флора Криму. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
27. Охорона рослинних угруповань України. Зелена книга України.
28. Господарське значення флори України.
29. Класифікація рослинності України за методом Браун-Бланке.
30. Лісова рослинність (хвойні ліси) України та її охорона.
31. Лісова рослинність (широколистяні ліси) України та її охорона.
32. Болотна рослинність України та її охорона.
33. Степова рослинність України та її охорона.
34. Лучна рослинність України та її охорона.
35. Водна рослинність України та її охорона.
36. Прибережно-водна рослинність України.
37. Рослинність вапняків України та продуктів їх вивітрювання та її охорона.
38. Рослинність пісків України та її охорона.
39. Синантропна рослинність України.
40. Рослинність Поліської зони в Україні. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
41. Рослинність Лісостепової зони в Україні. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
42. Рослинність Степової зони в Україні. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
43. Рослинність передгірських та гірських районів Українських Карпат. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
44. Рослинність передгірських та гірських районів Криму. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Дяків С.В., Сухомлін К.Б., Кузьмішина І.І., Зінченко О.П., Зінченко М.О., Труш Т. Біорізноманіття сосняків у Цуманському лісництві (Ківерцівський національний природний парк «Цуманська пуща», Україна). Частина 1. *Нотатки сучасної біології. Notes in Current Biology*. 2025, 1 (9). С. 44–53. DOI: <https://doi.org/10.29038/NCBio.25.1-8>

2. Зінченко, О., Кузьмішина, І., Труш, Т., Сухомлін, К., Зінченко, М., Дяків, С. Біорізноманіття дубових лісів у Цуманському лісництві (Ківерцівський національний природний парк «Цуманська пуща», Україна). *Нотатки сучасної біології. Notes in Current Biology*. 2023, 1 (5). С. 15–23. DOI: <https://doi.org/10.29038/ncbio.23.1-3>

3. Зінченко М. О., Сухомлін К. Б., Кузьмішина І. І., Зінченко О. П., Дяків С. В., Труш Т. В. Біорізноманіття березняків у Цуманському лісництві (Ківерцівський національний природний парк «Цуманська пуща», Україна). *Нотатки сучасної біології. Notes in Current Biology*. 2024, 2 (8). С. 30–39. DOI: <https://doi.org/10.29038/NCBio.24.2-5>

4. Кузьмішина І., Войтюк В., Деркач В., Мерленко Н., Безсмертна О. Весняна флора Луцького та Партизанського лісництв Ківерцівського національного природного парку «Цуманська Пуща». *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Біологія*, №2(85), 2021. С. 27–32. DOI https://doi.org/10.17721/1728_2748.2021.85.27-32

5. Сухомлін К., Кузьмішина І., Труш Т., Зінченко М., Дяків С., Зінченко О. Збереженість біорізноманіття чорновільшняка у Цуманському лісництві (Ківерцівський національний природний парк «Цуманська пуща», Україна). *Нотатки сучасної біології. Notes in Current Biology*. 2022, 2(4). С. 61–70. DOI: <https://doi.org/10.29038/2617-4723-2022-2-8>

6. Тищенко О.В. Флора України: навч. посіб. [Електронний ресурс]. Київ: ННЦ «Інститут біології та медицини», 2021. 284 с.

7. Труш Т., Сухомлін К., Кузьмішина І., Зінченко О., Зінченко М., Дяків С. Біорізноманіття ялиників у Цуманському лісництві (Ківерцівський національний природний парк «Цуманська пуща», Україна). *Нотатки сучасної біології. Notes in Current Biology*. 2023, 2 (6). С. 20–30. DOI: <https://doi.org/10.29038/NCBio.23.2-5>

Інтернет-ресурси:

- Зелена книга України. URL: <https://greenbook.land.kiev.ua/>
- Ідентифікація рослин PlantNet (англ.). PlantNet Plant Identification. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=org.plantnet&hl=ru&gl=US>
- Керівництво з рослин (англ.). The plant guide. URL: <https://theplantguide.net/>
- Класифікація рослинності. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Vegetation_classification
- Червона книга України. Рослинний світ. URL: <https://redbook-flora.land.kiev.ua/>